

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

Rezultat R3: Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor

Modul 11: Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Universitatea "Eftimie Murgu" din Reșița, Universitatea din Petroșani - rezumat -

Elaborată de către autor:
Expert piața muncii 11
Iulia LUPU

Acest studiu, realizat în cadrul proiectului „Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii” (SIPOCA 3), proiect finanțat din Fondul Social European, este un prim modul dintr-un set de trei. În această etapă se face analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru universitățile 31-33.

Conform fișei de obiective aprobate, în lucrare sunt urmărite un obiectiv principal (evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților) și mai multe obiective specifice, după cum urmează: analiza diferențierii dintre universități după programele de studii relevante ce oferă competențe în domenii cu potențial de dezvoltare la nivel regional; analiza impactului Legii educației naționale asupra universităților, la 5 ani de la adoptarea acesteia și identificarea modificărilor produse în oferta educațională a universităților ca urmare a strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, pentru universitățile 31-33.

Caracteristica de utilitate a proiectului se consideră ca fiind determinată de direcția urmărită de a evidenția rezultate utile în procesul de stabilire a ofertelor educaționale ale instituțiilor de învățământ superior, prin raportarea la nivelul de dezvoltare regional și obligațiile ce decurg din respectarea obiectivelor strategice naționale. Caracterul de noutate și originalitate al cercetării decurge din actualitatea subiectului cercetat și din insuficiența studiilor realizate în acest domeniu. Analiza diferențierii dintre universități pe regiuni ale României, coroborat cu evoluția regională și cea a pieței muncii constituie alte elemente de noutate.

În acest studiu este aprofundat subiectul ofertelor educaționale ale universităților în conjunctura actuală prin observarea tendințelor principale ale aspectelor macroeconomice regionale comparativ cu evoluția națională, ca rezultat al politicilor economice naționale, dar și al evoluțiilor economice globale din noul context post-criză.

Metodologia folosită constă în analize logice, descriptive, comparative, interpretarea realităților, în explorarea bibliografică prin identificarea principalelor tendințe în domeniu, în ilustrarea și argumentarea enunțurilor, îmbogățite cu exemple și prin utilizarea metodelor statistice.

În vederea realizării proiectului au fost utilizate date statistice preluate de la Institutul Național de Statistică, Ministerul Educației Naționale, Registrul Educațional Integrat - Registrul Matricol Unic, Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, paginile de internet ale universităților, dar și din alte surse. Studiul are la bază întâlniri preliminare de

informare și argumentare cu colegi ce au preocupări similare. De asemenea au fost realizate scurte interviuri cu unii membri ai managementului universităților vizate pentru a afla părerea reprezentanților universităților despre anumite aspecte identificate ca fiind importante.

Lucrarea este structurată pe patru capitole principale, un capitol introductiv și un capitol final de concluzii, urmărind îndeplinirea obiectivelor asumate și normele privind redactarea lucrărilor în cadrul proiectului. După o scurtă introducere generală, urmează inventarierea și analiza strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior în capitolul unu. În al doilea capitol este prezentată dezvoltarea economică a regiunilor din care fac parte universitățile, urmărindu-se o descriere generală, o analiză a situației demografice, a nivelului general de dezvoltare și a domeniilor relevante identificate în regiunile analizate. În capitolul al treilea se face analiza diferențierii dintre universități, aceasta oferind elemente privind impactul Legii educației naționale asupra universităților. În capitolul patru sunt identificate modificările produse în oferta educațională a universităților ca urmare a strategiilor și intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior. În capitolul final sunt prezentate câteva concluzii, limitările și perspectivele studiului.

În contextul global și european, inițiativele strategice la nivel național trebuie să permită realizarea a două categorii de obiective: pe de-o parte cele care se referă la cerințele de ordin național, generate de necesitățile de creștere a competitivității, iar pe de altă parte cele de ordin european și global, care țin cont de tendințele remarcate și evoluțiile anticipate ale acestora. Aceste necesități au determinat de-a lungul timpului elaborarea mai multor documente programatice, care au fost menite să traseze strategii posibile pentru evoluția sistemului educațional din România. Elementul cu impact maxim îl constituie Legea educației naționale nr.1/2011, care a influențat dinamica acestuia în ultimii ani și i-a trasat principala traiectorie pentru perioada imediat următoare. Această lege înlocuiește vechea Lege a învățământului nr. 84/1995 care fusese modificată în foarte multe rânduri.

Deși cele trei universități analizate în acest studiu fac parte din regiuni de dezvoltare regională diferite, ele sunt destul de apropiate din punct de vedere geografic, dar au structuri și caracteristici specifice. În urma analizei caracteristicilor de dezvoltare regională au fost identificate activități relevante pentru regiuni și județe în funcție de numărul de unități active, mai exact ponderea lor în total la nivel național pentru fiecare activitate. Activitățile observate într-o primă fază ca fiind relevante, au fost confirmate folosind indicatorii cifră de afaceri și personal angajat și au fost folosite ulterior pentru a urmări oferta educațională a universităților analizate.

Potrivit datelor furnizate de Registrul Matricol Unic prin platforma Registrul Educațional Integrat privind numărul de studenți cu și fără taxă, una dintre universitățile analizate se află în top zece în toată perioada analizată, iar celelalte două se află în a doua parte a clasamentului, iar ponderea studenților celor trei universități analizate în total studenți universități publice din România este în scădere în toate cazurile. Conform datelor preluate din platforma Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, ponderea numărului de absolvenți în total absolvenți la nivel național din universități publice este ușor mai mare decât cea a studenților, fiind însă și ea în scădere de-a lungul anilor. Ponderea finanțării din alocații bugetare a celor trei universități analizate în total finanțări din alocații bugetare pentru universitățile publice din România este în toate cele trei cazuri mai mică decât ponderea studenților acestor universități în total studenți din sistem public.

Considerăm importantă posibilitatea unei analize a repartizării geografice a studenților după locul nașterii și localitatea de domiciliu deoarece acest lucru poate oferi informații suplimentare despre acoperirea de către programele de studii oferite de cele trei universități a nevoilor de pe piața muncii din alte zone ale țării. Chiar dacă datele statistice brute nu sunt disponibile pentru consultare, o simplă privire asupra hărților generate de platforma Registrului Educațional Integrat furnizează suficiente informații pentru a avea o imagine de ansamblu asupra zonelor pentru care oferta educațională poate oferi interes. Este evident că se obțin rezultate diferite după filtrarea rezultatelor în funcție de facultate, ciclul de studiu sau domeniul de studiu, dar de cele mai multe ori se păstrează anumiți poli principali din care provin studenții.

În urma analizei rezultă că cele mai rapide schimbări observabile în oferta educațională a universităților ca urmare a strategiilor și intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior sunt modificarea domeniilor și specializărilor oferite și evoluția numărului de locuri scoase la concurs pentru un nou an universitar. Analizând numărul maxim de studenți care pot fi școlarizați în anul universitar următor stabilit pentru ciclul licență prin hotărâri de guvern, observăm că la universitățile 31 și 32 este un trend de scădere a numărului de locuri, punctul minim fiind în anul universitar 2015/2016, al cincilea an după intrarea în vigoare a Legii educației naționale nr. 1/2011, după care urmează o creștere. La universitatea 33, trendul este inițial de creștere până în anul universitar 2013/2014, după care numărul maxim de studenți ce pot fi școlarizați este mai mic, cea mai mare scădere fiind în anul universitar 2017/2018 (-12,26%).

Diferențierea dintre universități se poate face prin oferirea unor programe diferite sau a acelorași programe, dar într-o manieră diferită comparativ cu competitorii și într-un mod care să

intereseze publicul țintă. Având în vedere diferența de „dimensiune” dintre universitățile analizate, cu greu putem spune că pot concura între ele. Una dintre universități oferă o diversitate de domenii și specializări, câteva dintre ele fiind comune cu cele ale universităților mai mici. Repartizarea geografică a studenților după locul nașterii și al domiciliului este diferit, cel puțin în ceea ce privește poliile principale și mai degrabă este vorba despre o acoperire de către universitățile mai mici a domeniilor ce au căutare în zona lor de activitate, dar și despre o completare între ele.

Observăm că în perioada 2011-2017 toate cele trei universități au avut nouă domenii comune care au rămas active, evidențiind specificul de activitate al zonei și interesul studenților: administrarea afacerilor, asistență socială, contabilitate, inginerie electrică, inginerie mecanică, inginerie și management, sociologie și științe administrative. Au fost identificate 13 domenii comune doar pentru două universități din cele analizate, observația principală fiind faptul că cele două universități mai mici nu au alte domenii comune în afara celor comune pentru toate universitățile supuse analizei.

După cum a fost precizat anterior, la nivelul regiunilor și județelor gazdă pentru cele trei universități au fost identificate câteva activități relevante din punct de vedere al numărului de unități active, al cifrei de afaceri și al personalul din unitățile active. Cea mai importantă activitate pentru toate unitățile teritoriale implicate și din perspectiva tuturor criteriilor de selecție este activitatea C – Industria prelucrătoare. Se disting patru domenii comune tuturor universităților care pot contribui la susținerea și dezvoltarea acestei activități: inginerie electrică, inginerie industrială, inginerie mecanică și inginerie și management, cu o varietate de specializări de cele mai multe ori diferită de la o universitate la alta.

O a doua activitate relevantă pentru toate unitățile teritoriale după cifra de afaceri și personal angajat în unități active este activitatea G – Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor. Pentru partea de comerț sunt două domenii comune pentru toate cele trei universități – administrarea afacerilor și contabilitate, iar pentru partea de reparații reamintim domeniile comune celor trei universități – inginerie electrică și inginerie mecanică.

Celelalte activități identificate ca fiind relevante pentru regiunile analizate prezintă caracteristici diferite de la un județ la altul (județele gazdă pentru universitățile analizate) și domenii de studiu în cadrul universităților.

Efortul de sintetizare și uniformizare a analizei a dus la obținerea unei imagini relevante asupra celor trei universități în perioada 2010-2017, dar este dificil de înțeles și interpretat impactul diferitelor strategii și intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior în contextul în

care un complex mai larg de factori influențează ofertele educaționale: evoluția demografică, factorii socioeconomiци, nevoia de finanțare suplimentară, resursele umane ale universităților, competiția cu universitățile private în centrele mai mari etc. Universitățile s-au adaptat condițiilor și cerințelor noi prin introducerea unor specializări noi (unele dintre ele au fost retrase), alte specializări au dispărut ca urmare a cererii reduse, dar și a proceselor de evaluare a programelor.

Impresia generală rezultată în urma interviurilor realizate este că strategiile dezvoltate influențează minim oferta educațională a universităților deoarece lipsește partea de aplicare. În interviurile realizate cu reprezentanții managementului universitar se menționează că deși la nivel național există strategii ambițioase, în mare parte corelate cu tendințele de pe plan european și mondial, acestea nu au fost implementate decât în mică măsură prin elaborarea unor reglementări/mecanisme care să stimuleze punerea în practică a acțiunilor strategice.

O altă problemă identificată în timpul discuțiilor cu managementul universitar a fost imposibilitatea adaptării în timp real la condițiile pieței, ajustarea necesitând cel puțin un ciclu educațional, perioadă în care modificările propuse sunt deja depășite de evoluțiile de pe piața muncii și posibil de apariția altor strategii.

Din această perspectivă, evaluarea impactului oricărei strategii asupra ofertei educaționale a universităților trebuie să țină cont de decalajul de timp impus de finalizarea unui ciclu educațional, de suprapunerea calendarelor de implementare a diverselor strategiilor sau de obiective ce necesită acțiuni contrare.